

HÖGSTA DOMSTOLENS BESLUT

meddelat i Stockholm den 3 september 2010

Mål nr

Ö 4731-09

KLAGANDE

JR

Ombud: Advokat JN

SAKEN

Tillstånd till prövning i hovrätt av mål om adoption

ÖVERKLAGADE AVGÖRANDET

Svea hovrätts beslut 2009-09-28 i mål ÖÄ 5847-09

HÖGSTA DOMSTOLENS AVGÖRANDE

Med ändring av hovrättens beslut meddelar Högsta domstolen tillstånd till ärendets prövning i hovrätten.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

JR har yrkat att Högsta domstolen ska meddela tillstånd till målets prövning i hovrätten.

SKÄL

1. JR ansökte vid tingsrätten om tillstånd att adoptera sin hustrus dotter LRG, född år 1994. L liksom hennes mor MCR samtyckte till adoptionen. Ls biologiske far, SE, har inte del i vårdnaden. Han samtyckte till adoptionen men gjorde tillägget att han inte ville att adoptionen skulle bifallas.
2. Familjenämnden i Sjöbo kommun avstyrkte adoptionen. Tingsrätten avslog ansökan om adoption. Hovrätten har beslutat att inte meddela prövningstillstånd.

Prövningstillstånd i hovrätt

3. Den 1 november 2008 ändrades förutsättningarna för beviljande av prövningstillstånd i hovrätt (49 kap. 14 § rättegångsbalken). De nya reglerna har utformats för att skapa tillräckliga garantier för att prövningstillstånd verkligen meddelas i mål och ärenden där tingsrättens avgörande är materiellt felaktigt. I paragrafens inledning har förtydligats att prövningstillstånd ska ges så snart någon av tillståndsgrunderna är uppfylld.
4. Bestämmelserna om ändringsdispens har samtidigt ändrats för att tydligare ge uttryck åt den generösa syn på frågan om beviljande av prövningstillstånd som enligt regeringen bör gälla och som innebär att alla avgöranden som bedöms som tvivelaktiga ska tas upp till fullständig prövning (prop. 2004/05:131 s. 185). Tillståndsprövningen är inte begränsad till de omständigheter som klaganden har anfört i överklagandet, utan hovrätten

måste själv i viss utsträckning självant försöka utröna om det finns skäl att meddela prövningstillstånd (a. prop. s. 189 f.). Detta gäller i särskilt hög grad när fråga är om överklaganden i indispositiva mål (se NJA 2009 s. 798 I–III).

5. I familjemål som rör barn, t.ex. mål om vårdnad, boende eller umgänge, bygger avgörandet ofta på en lämplighetsbedömning och domstolen kan inte sällan konstatera att det finns flera lösningar som tillgodoser barnets behov. Högsta domstolen har med den utgångspunkten i rättsfallen NJA 2009 s. 798 I–III uttalat bl.a. att det i sådana mål i regel saknas skäl för en hovrätt att ge tillstånd till prövning beträffande tingsrättens avgörande om avgörandet är väl motiverat och framstår som rimligt med hänsyn till utredningen i målet, även om det också skulle finnas goda skäl som talar för en annan lösning.

6. Den anvisningen för hovrätternas tillståndsprövning bör inte gälla i ärenden om adoption. En ansökan om adoption syftar till att skapa ett bestående och i princip ouplösligt familjerättsligt förhållande mellan den som vill adoptera och den som adopteras. Rättens beslut om tillstånd till adoption innebär att adoptivbarnets rättsliga band till de biologiska föräldrarna – eller en av dem – upphör. Beslutet kan, när det vunnit laga kraft, ändras endast genom ett nytt adoptionsbeslut. Det finns normalt inte flera lösningar som kan tillgodose adoptivbarnets behov, på det sätt som inte sällan är fallet i t.ex. vårdnadsmål.

7. Ett adoptionsärende skiljer sig således från mål om vårdnad, umgänge och boende. Med hänsyn till ärendets karaktär och rättsverkningarna av ett beslut bör i stället hovrätternas utgångspunkt vara att prövningen ska göras på samma sätt som i andra mål som prövas enligt 49 kap. 14 § rättegångsbalken.

Bedömningen i detta fall

8. Enligt 4 kap. 5 § första stycket föräldrabalken får den som fyllt tolv år inte adopteras utan eget samtycke. Enligt 6 § ska rätten pröva om det är lämpligt att adoption äger rum. Vid bedömningen av om det är lämpligt att adoption äger rum ska rätten ta hänsyn till barnets vilja med beaktande av barnets ålder och mognad, även när barnets samtycke inte behövs.

9. Den sist nämnda bestämmelsen infördes genom lagändringar som trädde i kraft den 1 januari 1996 och syftade till att stärka barnets rätt genom att det skapas en garanti för att adoptioner inte äger rum utan att hänsyn tas till viljan hos de barn som har en egen inställning till adoptionen. Hänsyn ska tas i högre grad till de större barnens inställning än till de mindre barnens (prop. 1994/95:224 s. 51). När det gäller barn som har fyllt tolv år innebär bestämmelserna dels att domstolen är skyldig att kontrollera att det finns ett uttryckligt samtycke, dels att domstolen bör förvissa sig om att ett lämnat samtycke verkligen ger uttryck för barnets vilja (a. prop. s. 40).

10. Tingsrätten konstaterar att relationen mellan JR och Ls mor är stabil, att de är gifta och har ett gemensamt barn samt att de väntar ytterligare ett barn. Vidare konstateras att relationen mellan JR och L är god men att den inte präglas av någon längre varaktighet samt att hennes biologiske far aldrig haft något egentligt umgänge med henne.

11. Tingsrätten har vid sin bedömning behandlat Ls samtycke med försiktighet och bl.a. hänvisat till den oro för att förlora kontakten med släkten på sin faders sida som hon skulle givit uttryck för vid samtal med företrädare för familjenämnden. Bedömningen har gjorts trots att L själv i brev till tingsrätten hävdat att det uppstått missförstånd vid sammanträffandet med familjenämnden och trots att hon i brevet uttryckligen hävdat att hon har en god kontakt med släkten på faderns sida och att hon vill bli adopterad av JR. Några ytterligare åtgärder för att klarlägga Ls verkliga vilja har inte vidtagits och ärendet har avgjorts i parternas utvägar.

12. Vidare har tingsrätten utgått från att JR inte stadigvarande bor med familjen trots att JR enligt familjenämndens utredning uppgivit att han bor med familjen i Sverige.

13. JR överklagade tingsrättens beslut och anförde därvid bl.a. att L anser att hon blivit misstolkad av familjenämnden och att hennes vilja måste tillmätas större betydelse vid prövningen. Vidare anförde han att han bor tillsammans med familjen och att han är en närvarande heltidsförälder åt L.

14. Det fanns alltså anledning att betvivla riktigheten av det slut som tingsrätten kommit till. Tillstånd till ärendets prövning i hovrätten ska därför meddelas.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Leif Thorsson, Torgny Håstad, Per Virdesten (skiljaktig), Stefan Lindskog (skiljaktig) och Agneta Bäcklund (referent)

Föredragande revisionssekreterare: Örjan Härneskog

**BILAGA TILL
PROTOKOLL**

2010-08-18

Mål nr
Ö 4731-09**SKILJAKTIG MENING**

Justitieråden Per Virdesten och Stefan Lindskog är skiljaktiga beträffande motiveringen och anför:

”Med beaktande av den betydelse som med hänsyn till Ls ålder ska fästas vid hennes vilja och av vad hon upplyst i sitt brev, borde tingsrätten ha hållit förhandling för att på det sättet skaffa sig en bättre uppfattning om hennes inställning och skälen för denna. När så inte skedde går det inte att bedöma riktigheten av tingsrättens avgörande. Tillstånd till ärendets prövning i hovrätten ska därför meddelas.”